

Мулик Ярославна
асистент

Подунай Вероніка
студентка

Вінницький національний аграрний університет
м. Вінниця

СУТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

В умовах ринкової економіки податки посідають центральне місце, особливо група непрямих податків. Одним із видів непрямих податків є акцизний, який у розвинених країнах світу посідає друге місце після податку на додану вартість. Він є важливим джерелом наповнення державного бюджету, тому на сьогодні ця тема дослідження є актуальною.

Серед науковців суттєві регулюючі властивості акцизного оподаткування відзначили П.Боровик, О.Покатаєва, О.Фрадинський, І.Хлебнікіова. Проблемам оптимізації акцизного оподаткування з позиції фіскальної достатності та економічної ефективності присвячено наукові дослідження В. Андрущенко, В. Буряковського, Г. Бех, В. Вишневського, Т. Васильціва, О. Данілова, С. Юргелевича та безліч інших вітчизняних дослідників.

На сьогодні в Україні одним із основних джерел прибутків державної казни є акцизний податок. Акциз є податковою формою, що має тривалу історію, адже цей платіж справляється в Європі та і на території України уже кілька століть [3, с. 114]. Переваги механізму акцизного оподаткування констатували класики фінансової науки. Зокрема, ще у XVII столітті французький економіст Ф. Демезон вказав, що акциз здатен один принести казні стільки і навіть більше, ніж усі інші податки [2, с. 56]. Ще один, англійський вчений - У.Петті з приводу акцизного оподаткування зазначив що, по-перше, природна справедливість вимагає, щоб кожен сплачував відповідно до того, що він насправді споживає, внаслідок чого акцизний податок навряд чи нав'язується кому-небудь проти волі та його надзвичайно легко сплачувати тому, хто задовольняється предметами першої необхідності; по-друге, цей податок схиляє до ощадливості, що є єдиним способом збагачення народу; по-третє, ніхто не сплачує двічі за ту саму річ, оскільки ніщо не може бути спожите більше ніж один раз [3, с. 77].

Прогнозний показник акцизного податку до зведеного бюджету на 2013 рік розраховано виходячи з прогнозних обсягів виробництва, експорту та імпорту підакцизних товарів і визначено у сумі 41 740 млн. грн., зокрема з вироблених в Україні товарів та з ввезених в Україну товарів наведено в табл. 1.

Прогнозний показник надходжень до зведеного бюджету акцизного податку з вироблених в Україні товарів на 2013 рік визначено у сумі 31 750 млн. грн., з них:

- 30 724 млн. грн. – до державного бюджету;
- 1 026 млн. грн. – до місцевих бюджетів (АР Крим).

Таблиця 1

**Прогнозний показник акцизного податку до зведеного бюджету на 2013 рік
(млн.грн.)**

Показники	Загальний фонд	Спеціальний фонд	Всього
АП з вироблених в Україні товарів	26 965	4 785	31 750
АП з ввезених в Україну товарів	1 630	8 360	9 990
Разом	28 595	13 145	41 740

Комітет Верховної Ради України на своєму засіданні 3 липня 2013 року розглянув проекти законів України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо підвищення ставок акцизного податку на деякі підакцизні товари:

- збільшення ставок акцизного податку на пиво, алкогольні напої, спирт етиловий та спиртові дистиляти та спиртні напої, одержані шляхом перегонки на 4,8%, тобто з урахуванням індексу споживчих цін, який відповідно до постанови Кабінету Міністрів України у 2013 році прогнозовано на рівні 104,8 відсотка.

- збільшення специфічних ставок акцизного податку на тютюнові вироби на 11,6%. Понад 70% акцизного податку на сьогодні забезпечує тютюнова галузь. За останній рік її представники збільшили відрахування до бюджету на 15%.

Зазначене підвищення ставок акцизного податку пропонується з урахуванням пропозицій Уряду щодо збільшення ставок акцизного податку на зазначені види підакцизних товарів відповідно до проекту Закону України про внесення змін до Податкового кодексу України щодо зміни ставок деяких податків і зборів (реєстр №2442а від 1.07.2013 року).

Реалізація зазначеного акта надасть можливість отримання додаткових надходжень до Державного бюджету України у сумі 1 042,83 млн. грн. у 2013 році та 2 085,66 млн. грн. у 2014 році. Загальний ресурс додаткових надходжень до Державного бюджету України за законопроектом складає суму у розмірі 3 128,49 млн. грн. [4].

Сума акцизного податку, яка підлягає сплаті до бюджету, визначається самостійно платником податку в спеціальному розрахунку, який подається в місцеві органи ДПА щомісячно. Цей розрахунок складається з двох розділів. В першому розділі „Обчислення акцизного податку” визначається сума податкових зобов'язань, які підлягають сплаті до бюджету [5].

При нарахуванні акцизного податку, пов'язаного з продажем підакцизної продукції складається запис Дт 70,71 Кт 641.

Акцизний податок сплачений при розмитненні імпортованих товарів збільшує їхню вартість - Дт 20,22,28 Кт 641, сплата акцизного податку - Дт 641 Кт 31.

Синтетичний облік акцизного податку ведеться в журналі-ордері №8 при журнально-ордерній формі, в журналі №3 - при журнальній формі [4].

Шляхами удосконалення механізму справляння акцизного податку на нашу думку, можуть бути:

- мораторій на підвищення розмірів ставок цього платежу протягом тривалого періоду (3-5 років);
- запровадження більш захищених від підробок акцизних марок на алкогольні і тютюнові вироби;
- розширення прав та підвищення відповідальності працівників податкових та митних органів, задіяних у сфері контролю за виробництвом і обігом підакцизних товарів [3, с. 115].

Наразі механізм справляння акцизного податку не є досконалим. Основні проблеми його функціонування пов'язані, насамперед, зі зростанням фіскальних можливостей та зменшенням регулюючого впливу цього платежу. Тому нині настала пора суттєвого вдосконалення порядку нарахування і сплати акцизу шляхом посилення його регулюючих властивостей та розширення бази оподаткування.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (Редакція станом на 03.02.2013)/ режим доступу <http://www.zakon1.rada.gov>.
2. Олійник О. В. Податкова система : навч. посіб. / О. В. Олійник, І. В. Філон. - К. : Центр н навчальної літератури, 2006.-160 с.
3. Столяров И. А. Антология экономической классики / предисл. - М. : МП «ЭКОНОМ КЛЮЧ», 1993. - 717 с.
4. Покатаєва О. В. Проблемні питання стягнення акцизного податку за Податковим кодексом України /Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-2/11povrku.pdf>.
5. Науково-практичний коментар до Податкового Кодексу України: в 3 т. — Т. 3. / кол. авт. ; за заг. ред. М. Я. Азарова. — К. : Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010.

